

ČESKÉ VĚŘE DEZINFORMACÍ VOLBY

Evropské volby 2019

Autoři: Jonáš Syrovátka, Filip Lukáš, Nikos Štěpánek (PSSI)

Prague Security
Studies Institute

Obsah

Úvod	1
Zpravodajství o Evropské unii	2
Zpravodajství o volební kampani	4
Témata	4
Kandidující subjekty	5
Sledované weby	6
Závěr	9
Příloha	10

Úvod

Dezinformace se bohužel v posledních letech staly relativně běžnou součástí volebních kampaní v České republice. Stačí si připomenout „kauzu lithium“, která ovlivnila parlamentní volby v roce 2017.¹ Nebo konspirační teorie snažící se poškodit některé kandidáty před prezidentskými volbami roku 2018.² Zkušenost z předešlých voleb ukazuje, že dezinformace napáchaly největší škody ve chvíli, kdy se dostaly do mainstreamových médií nebo je v rámci své kampaně začali používat někteří politici. Právě z tohoto důvodu se výzkumníci Prague Security Studies Institute rozhodli pokračovat ve výzkumné sérii „České volby v éře dezinformací“ a monitorovat weby šířící dezinformace před volbami do Evropského parlamentu roku 2019.

V rámci analýzy byla zkoumána dvě témata. Zaprvé bylo monitorováno, jak se v šesti týdnech před volbami píše na webech známých šířením manipulativního obsahu o událostech souvisejících s Evropskou unií (EU).³ Zadruhé bylo monitorováno osm nejčtenějších webů známých šířením manipulativního obsahu a jejich informování o volební kampani ve stejném časovém období.⁴ Tato výzkumná metoda byla zvolena, jelikož mohlo dojít k situaci, kdy se cílem dezinformací nestanou pouze kandidující subjekty, ale též EU (což by konec konců nebylo v české prostředí

poprvé⁵), což mohlo nepřímo pomoci některým politickým silám.

I přes tyto obavy však volby do Evropského parlamentu zůstaly spíše na okraji zájmu sledovaných webů.⁶ K mírnému zvýšení počtu textů o EU a volební kampani došlo až v posledním týdnu před volbami. Sledované weby tak víceméně kopírovaly trend přítomný ve zbytku českého mediálního prostoru, v němž téma volební kampaně také příliš nerezonovalo. K Unii se sledované weby stavěly kriticky, avšak nesnažily se nastolit nová témata a spíše reagovaly na ta již přítomná ve zbytku mediálního prostoru. Z kandidujících subjektů byla nejčastěji zmiňována SPD, která byla nejen vykreslována pozitivně, ale také byl často poskytován prostor prohlášením jejich představitelů (v tomto ohledu byl aktivní zejména web Nová republika, jehož redaktor Ivan David vedl kandidátku této strany). Dezinformací se před evropskými volbami objevilo minimum a jejich hlavním šířitelem nebyly sledované weby, ale zejména samotná SPD.⁷ Zjištění tohoto výzkumu potvrzují, že česká alternativní média jsou značně heterogenní a jejich fungování nelze pochopit bez pohledu na dynamiku zbytku mediálního prostoru. Stejně tak se ukazuje, že dezinformace nepředstavují výhradně problém importovaný zvnějšku, ale stávají se organickou součástí české domácí politiky.

1 Jonáš Syrovátka, „České volby v éře dezinformací: Parlamentní volby 2017“, Prague Security Studies Institute (<http://www.pssi.cz/russia-s-influence-activities-in-cee/volby/parliamentaryelection2017/detail>)

2 Jonáš Syrovátka a Jaroslav Hroch, „České volby v éře dezinformací: Prezidentské volby 2018“, Prague Security Studies Institute (<http://www.pssi.cz/russia-s-influence-activities-in-cee/volby/presidentialelection2018/detail>)

3 Výzkumníci při výběru 31 sledovaných webů využili seznam vypracovaný organizací Konspirátori.sk (viz Příloha) – z toho důvodu nebylo sledováno zpravodajství o EU na webu Parlamentní listy, který je naopak sledován v rámci části sledující zpravodajství o volbách

4 Konkrétně se jednalo o weby AC24, Aeronet, Sputnik CZ, Nová republika, Česko aktuálně, Svobodné noviny, Parlamentní listy a Zvěděvec; údaje o čtenosti byly převzaty z webu Mapa médií (<http://www.mapamedii.cz/>)

5 Jonáš Syrovátka a Nikos Štěpánek, „Nejpopulárnější mýty o EU“, Prague Security Studies Institute (<http://www.pssi.cz/russia-s-influence-activities-in-cee/volby>)

6 Nízký zájem o volební dění vykazovaly také facebookové stránky známé šíření dezinformací (srovnej Miroslava Sawiris et al., „European Elections in the V4: From disinformation campaigns to narrative amplification“, Globsec (<https://www.globsec.org/publications/european-elections-in-the-v4-from-disinformation-campaigns-to-narrative-amplification/>))

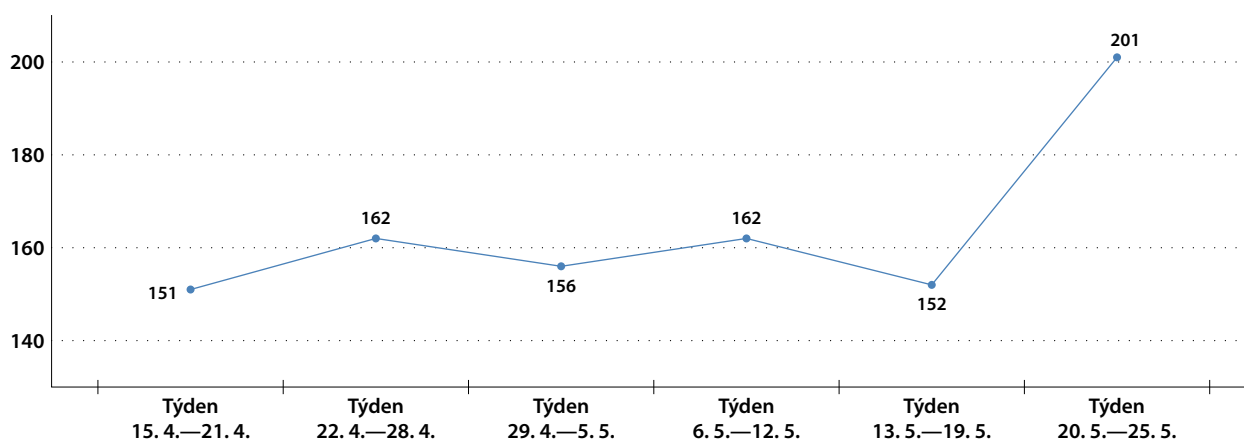
7 Jan Cemper, „PŘEHLED: Evropské volby ve světle dezinformací“, Manipulátoři, cz (<https://manipulatori.cz/prehled-evropske-volby-ve-svetle-dezinformaci/>)

Zpravodajství o Evropské unii

Na 31 sledovaných webech šířících manipulativní obsah (viz Příloha) bylo během šesti týdnů před volbami do Evropského parlamentu publikováno 984 textů zmiňujících EU.⁸ Zatímco po většinu zkoumaného období byl počet textů věnovaných tomuto tématu víceméně konstantní, v týdnu před volbami zřetelně vzrostl. Ve

srovnání s Ruskem (zmíněno ve 1849 textech) nebo USA (zmíněny v 1495 textech) však EU zůstávala – i přes blížící se volby – druhořadým tématem. Sledované weby se EU věnovaly s různou intenzitou – nejvíce textů publikovaly weby Sputnik CZ (265 textů), Haló noviny (115 textů) a Euportál (91 textů).

Graf č. 1 – Počet textů zmiňujících EU během sledovaného období

V průběhu výzkumu se na sledovaných webech nevyprofilovalo žádné dominantní či svébytné téma. Konkrétní události, kterým byla věnována pozornost, se většinou diskutovaly i v mainstreamových médiích. Jejich interpretace na sledovaných webech však byla často vyhraněná a jednostranná. Například v souvislosti s reflexí 15. výročí vstupu ČR do EU (zmíněno ve 21 textech) téměř jednoznačně dominoval názor, že se jednalo o špatné rozhodnutí, které omezilo suverenitu země.⁹ Bylo diskutováno též téma dvojí kvality potravin a úpadku českého potravinářského průmyslu (zmíněno ve 25

textech), který byl v některých textech dáván za vinu EU.¹⁰ Posilování populistických hnutí v Evropě (symbolizované osobou italského vicepremiéra Mattea Salviniho¹¹ a těsně před volbami též prohlášením britské europoslankyně a členky frakce Evropa národů a svobody Janice Atkinson¹²), zmíněné ve 33 textech, bylo vnímáno pozitivně. Z domácích událostí byla relativně vysoká pozornost věnována průběhu demonstrace SPD na Václavském náměstí (zmíněna v 18 textech).¹³ V obecné rovině byla EU často spojována s tématem migrace (objevilo se v 196 textech).

8 Vyhledáváno za použití klíčového slova „EU“

9 Radim Fiala, „Připomínáme si 15 let od vstupu České republiky do Evropské unie a opět se nám v reálu ukázala totalitní tvář EU a jejich českých přísluhovačů“, Euportál (<https://www.euportal.cz/Articles/21059-pripominame-si-15-let-od-vstupu-ceske-republiky-do-evropske-unie-a-opet-se-nam-v-realu-ukazala-totalitni-tvar-eu-a-jejich-ceskych-prisluhovacu.aspx>)

10 „Připravte se na šok. Současná kvalita zeleniny v Česku“, AC24 (<https://ac24.cz/-/pripravte-se-na-sok-soucasna-kvalita-zeleniny-v-cesku>)

11 „Co nedokázala EU, to dokázal nacionalistický ministr italské vlády Salvini + FOTO“, Českoaktuálně (<https://ceskoaktualne.cz/2019/05/uprchlizi-zpravy/co-nedokazala-eu-to-dokazal-nacionalisticky-ministr-italske-vlady-salvini-foto/>)

12 Janice Atkinson, „EU je diktaturou nevolených a neúspěšných politiků, kteří v rámci svých vlastních národů selhali. Tito nezvolení diktátoři nám vnutili masovou a nekontrolovanou migraci. Na svých rukou mají krev Evropanů“ Euportál (<https://www.euportal.cz/Articles/21163-eu-je-diktaturou-nevolenych-a-neuspesnych-politiku-keri-v-ramci-svych-vlastnich-narodu-selhali-tito-nezvoleni-diktatori-nam-vnutili-masovou-a-nekontrolovanou-migraci-na-svych-rukou-maji-krev-evropanu.aspx>)

13 Pavel Kopecký, „Řev evropaviánů do státní hymny na Václaváku: Bitva nejen o naši zemi. Kontinent na pokraji zkázy? Lídři burcují: Přijďte k eurovolbám! Marine Le Penová: Svoboda a národ mluví našimi ústy! Pod mediální blokádou“, Protiproud (<http://www.protiproud.cz/politika/4395-rev-evropavianu-do-statni-hymny-na-vaclavaku-bitva-nejen-o-nasi-zemi-kontinent-na-pokraji-zkazy-lidri-burcuji-prijdte-k-eurovolbam-marine-le-penova-svoboda-a-narod-mluvi-nasimi-usty-pod-medialni-blokadou.htm>)

Na sledovaných webech se však také objevila některá témata, která v mediálním mainstreamu výrazněji nerezonovala:

- Prvním z těchto témat bylo vyjádření francouzského prezidenta Emmanuela Macrona, dle něhož by v návaznosti na přístup k problému migrace mohly být některé země EU vyloučeny z Schengenského prostoru (zmíněno v 11 textech). Toto prohlášení bylo interpretováno jako výhrůžka zemím V4 a další důvod pro opuštění EU.¹⁴
- Dalším výraznějším tématem (zmíněno v 10 textech) bylo zpochybňování ekonomických přínosů členství v EU, které se většinou opíralo o nesprávně interpretovaná data ekonoma Thomase Pikettyho.¹⁵
- Posledním tématem specifickým pouze pro sledované weby (zmíněno v 8 případech) byla citace švédského premiéra Stefana Löfvena, který zmínil možnost zavedení sankcí proti zemím, které nejsou solidární v otázce migrace. Informace o tomto prohlášení se na sledovaných webech objevila hned dvakrát – poprvé v půlce března – v době, kdy byl výrok pronesen¹⁶, a posléze znovu téměř o měsíc později – tedy týden před samotnými volbami.¹⁷

Dezinformací se před volbami na sledovaných webech objevilo minimum. Mezi nejvýraznější patří zpráva, dle níž 2 miliony migrantů obdržely debetní karty od EU v hodnotě 1,55 miliard eur. Tato dezinformace se opírala o nepřesnou citaci šéfa bezpečnostních poradců maďarského premiéra a byla doplněna obrázkem, který se objevil již v roce 2018 v souvislosti s dezinformací, dle níž debetní karty migrantům zajistil finančník George Soros. Tato dezinformace se objevila nejdříve na webu Magazine¹⁸ a posléze na webu AC24.¹⁹

Určitou pozornost si získal „undergroundový“ film Pryč z EU zveřejněný na Youtube Stranou nezávislosti ČR, který byl sledovaných webech přijat pozitivně.²⁰

14 Lubomír Vylíčil, „Že by se to už sypalo?“, Rukojmí (<http://www.rukojmi.cz/clanky/zahranicni-politika/8068-ze-by-se-to-uz-sypalo>)

15 Jan Cemper, „HOAX: Ať žije EU, ale za své a další špatné interpretace Pikettyho analýzy“, Manipulátoři.cz (<https://manipulatori.cz/hoax-at-zije-eu-ale-za-sve-a-dalsi-spatne-interpretace-pikettyho-analyzy/>)

16 Petr Dvořák, „Švédský premiér vyhrožuje sankcemi zemím EU, které odmítají migranty“, Magazine (<http://megazine.cz/2019/04/svedsky-premier-vyhrozuje-sankcemi-zemim-eu-ktere-odmitaji-migranty/>)

17 „Švédsko hodlá zavést sankce proti zemím EU, které odmítají přijímat migranty“, Euportal (<https://www.euportal.cz/Articles/21141-svedsko-hodla-zavest-sankce-proti-zemim-eu-ktere-odmitaji-prijimat-migranty.aspx>)

18 Petr Dvořák, „Maďarsko: EU poskytla dvěma milionům migrantů anonymní platební karty v celkové hodnotě 1,55 miliardy eur“, Magazine (<http://megazine.cz/2019/05/maarsko-eu-poskytla-dvema-milionum-migrantu-anonymni-platebni-karty-v-celkove-hodnote-155-miliardy-eur/>)

19 „Více než 2 miliony migrantů obdržely debetní karty od EU v hodnotě 1,55 miliard eur“, AC24 (<https://ac24.cz/-vice-nez-2-miliony-migrantu-obdrzely-debetni-karty-od-eu-v-hodnote-1-55-miliard-eur>)

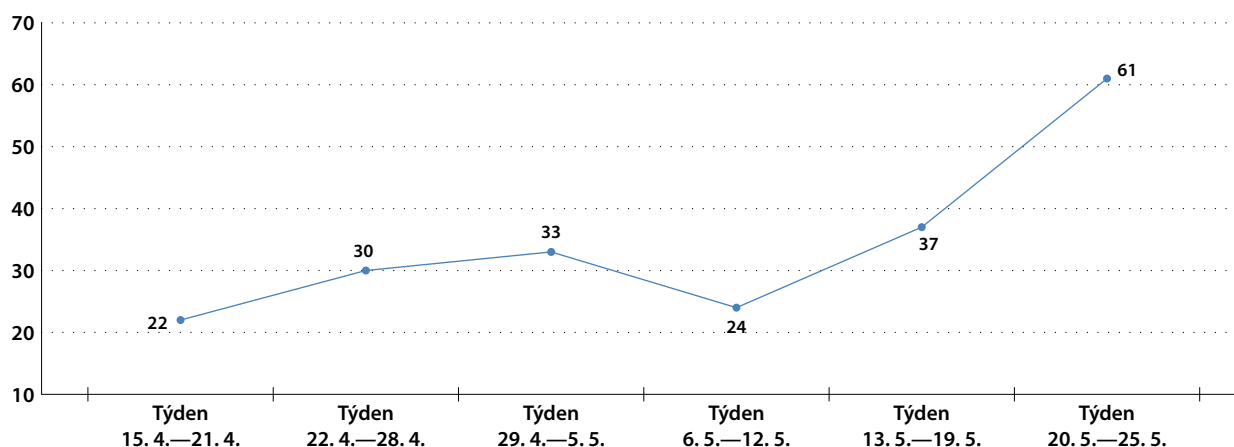
20 Milan Vidlák, „Po internetu se „tichou poštou“ šíří film, ze kterého mají elity vítr. Nemohl do televize ani do kina. Jako za starých časů?“, Časopis Šifra (<https://www.casopis-sifra.cz/po-internetu-se-siri-film-ze-ktereho-maji-elity-vitr-nemohl-do-televize-ani-do-kina-jako-za-starych-casu/>)

Zpravodajství o volební kampani

Na osmi nejčtenějších webech šířících manipulativní obsah²¹ bylo během šesti týdnů před volbami do Evropského parlamentu publikováno 207 textů věnujících se předvolební kampani.²² V prvních pěti

sledovaných týdnech byl počet publikovaných textů víceméně konstantní. K jejich nárůstu došlo až v týdnu před volbami. Zájem o volební kampaň tedy nebyl u sledovaných webů příliš vysoký.

Graf č. 2 – Počet textů věnujících se volbám během sledovaného období

Témata

Texty publikované ve sledovaném období v drtivé většině reflektovaly předvolební dění a tématicky se příliš neodlišovaly od zpravodajství mainstreamových médií. Příkladem může být pozornost věnovaná tématu dvojí kvality potravy, které bylo zmíněné v 11 textech. Často se též objevovaly čistě faktické texty představující jednotlivé strany či kandidáty a popisující předvolební dění (například kampaně jednotlivých stran nebo politické debaty). Celkově byly texty tématicky značně různorodé.

V průběhu sledovaného období se vyprofilovala pouze tři témata, kterým byla věnována vyšší pozornost:

- Prvním z nich byla dubnová demonstrace SPD na Václavském náměstí, o kterém

informovalo 15 textů. Pozornost byla věnována především projevům řečníků a probíhající protidemonstraci, jejíž účastníci byli zesměšňováni.²³

- Druhým tématem, které se objevilo týden před volbami, bylo podání trestního oznámení europoslankyní Kateřinou Konečnou (KSČM) na SPD z důvodu pomluvy. SPD mělo ve svých volebních novinách uvést, že Konečná v Evropském parlamentu hlasovala „pro podporu migrace“.²⁴ Na tento spor reagovaly sledované weby rozdílně – Nová republika stranila SPD²⁵, Sputnik CZ citoval

21 Viz poznámka č. 4

22 Vyhledáváno za použití klíčového slova „volby“

23 „VIDEO Podívejte, jak ti rádoby demokratičtí sluníčkáři pískají... Okamura mluvil na Václaváku, v postranních ulicích dělali odpůrci bordel“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/VIDEO-Podívejte-jak-ti-radoby-demokraticti-slunickari-piskaji-Okamura-mluvil-na-Vaclavaku-v-postrannich-ulicich-delali-odpurci-bordel-579146>)

24 „Souboj mezi SPD a KSČM. Poteče tady krev?“, Sputnik CZ (<https://cz.sputniknews.com/politika/201905179920113-katerina-konecna-spd-kscm-trest-oznameni-tiskova-konference-komentar/>)

25 Ivan David, „Kateřina Konečná (KSČM) lže, když tvrdí, že SPD lže. Prokazatelně hlasovala pro usnesení, které má vést k odstranění překážek pro příchod kohokoli z Afriky do EU.“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/katerina-konecna-kscm-lze-kdyz-tvrdi-ze.html>)

postoje KSČM²⁶ a web Aeronet kritizoval oba subjekty.²⁷

- Třetím tématem byl spor uvnitř SPD. Tomuto tématu se věnoval zejména server Aeronet, který zveřejnil 21. května text popisující rostoucí odporů členů SPD vůči lídru kandidátky Ivanu Davidovi a jejich podporu pro Roberta Vašíčka (který kandidoval na sedmém místě kandidátky SPD). Aeronet

však Vašíčka volit nedoporučoval.²⁸ O den později zveřejnil text popisující jeho údajnou návštěvu mešity a výroky, v nichž se vyjadřoval pozitivně o islámu. V tomto textu se objevilo doporučení kroužkovat Hynka Blaška (kandidujícího na osmém místě kandidátky SPD), což měl být způsob „jak zachránit zbytek toho, co z SPD zůstalo.“²⁹

Kandidující subjekty

V analyzovaných textech se objevilo 495 zmínek o parlamentních stranách kandidujících ve volbách do Evropského parlamentu. Zmínek o neparlamentních subjektech se objevilo pouze minimum.

Ze všech kandidujících subjektů byla nejčastěji zmiňována SPD (celkem 92 zmínek). Ve 46 případech byli autory textů samotní členové či kandidáti SPD – výrazně zastoupen byl v tomto ohledu lídr kandidátky Ivan David, který byl autorem 11 textů – či byl text založen na jejich citaci (často převzaté z jejich profilů na Facebooku). Na webu Nová republika se objevilo také několik rozhovorů, které David udělal s dalšími členy SPD.³⁰ Na rozdíl od jiných subjektů tak SPD na některých sledovaných webech mohla prezentovat své postoje bez výraznější kritiky či reagovat na vyjádření ostatních stran. Na webu Nová republika se objevily například texty ohrazující se proti trestnímu oznámení, které na SPD podala KSČM.³¹ SPD se často prezentovala jako jediná opravdu vlastenecká strana, která je schopna uspět ve volbách, a ostře se vymezovala vůči ostatním kandidujícím subjektům.³² Počet textů zmiňujících SPD v pozitivních konotacích byl výrazně vyšší než u ostatních stran. Naopak negativních

textů o SPD bylo publikováno relativně málo. Výrazným kritikem SPD byl web Aeronet (viz níže).

Další často citovanou stranou byla KSČM (celkem 54 zmínek, z toho 15 citací), jejíž představitelé dostávali prostor zejména na webech Sputnik CZ a Parlamentních listech (v obou případech 7 textů). Komunisté byli zmiňováni například kvůli sporu s SPD³³ či v souvislosti s tradičním prvomájovým setkáním.³⁴

Druhou nejčastěji zmiňovanou stranou bylo ANO premiéra Andreje Babiše (79 textů), což lze zřejmě přičítat jejímu vládnímu angažmá. ANO bylo kritizováno kvůli špatnému vládnutí a kauzám jeho předsedy.³⁵ Třetí nejčastěji zmiňovanou stranou byla vládní ČSSD (61 textů), která byla ve více než polovině textů vykreslována negativně.

Ostatní kandidující subjekty byly zmiňovány méně a často negativně. Negativní sentiment textů byl výrazný zejména u koalice TOP 09/STAN vůči níž byla kritická více než polovina textů (33 negativních zmínek z 56 publikovaných textů). Relativně podobný poměr byl v případě

26 „Mezi Konečnou a SPD to vě. Spojili se s lidmi z EP, které nezajímáme, tvrdí komunistka a připravuje žalobu na Okamuru“, Sputnik CZ (<https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201905179914130-mez-konecnou-a-spd-to-vre-spojili-se-s-lidmi-z-ep-ktere-nezajimame-tvrdi-komunistka-a-pripravuje/>)

27 Vedoucí kolotoče, „Válka mezi SPD a KSČM o stejné voliče? Tomio Okamura převzal článek z Aeronetu a použil informace do svých volebních novin jako municí proti KSČM, Kateřina Konečná na SPD podává žalobu! Celkem 13 z 15 europoslanců Marine Le Pen hlasovalo proti ČR a proti zákazu dvojí kvality potravin. Ivan David zřejmě nečte Aeronet, protože i o tom jsme psali! Národní zájmy Francie jsou ostře proti národním zájmům České republiky, hlasování o dvojí kvalitě potravin to natvrdo potvrdilo!“, Aeronet (<https://aeronet.cz/news/valka-mez-sp-d-a-kscm-o-stejne-volice-tomio-okamura-prevzal-clanek-z-aeronetu-a-pouzil-informace-do-svych-volebnich-novin-jako-munici-proti-kscm-katerina-konecna-na-spd-podava-zalobu/>)

28 Vedoucí kolotoče, „Exkluzivně: Uvnitř SPD se rozjela kampaň proti Ivanu Davidovi, vedení pražské SPD v uzavřené diskusní skupině na Facebooku vyjadřuje nespokojenost s lídrem kandidátky do EU parlamentu! Ivan David nezná volební program SPD a dokonce prý je „pako“, ale za ty prachy to stojí ty volby zkusit i s ním! Epizoda s Hynkem Beranem prý byla chyba, přiznává v soukromém chatu místopředseda pražské SPD! Vítězslav Novák prohlašuje, že pražská SPD bude volit č. 7 Roberta Vašíčka a nikoliv jedničku Ivana Davida!“, Aeronet (<https://aeronet.cz/news/exkluzivne-uvnitř-sp-d-se-rozjela-kampaň-proti-ivanu-davidovi-vedeni-prazske-sp-d-v-uzavrene-diskusni-skupine-na-facebooku-vyjadřuje-nespokojenost-s-lidrem-kandidatky-do-eu-parlamentu/>)

29 Vedoucí kolotoče, „VIDEO: Skandál v SPD pouhé 2 dny před volbami, kandidát do EU Robert Vašíček se na uniklém videu modlí v mešitě na Gibraltaru, předčítá z koránu a omlouvá Islámský stát a Taliban, všechno to jsou prý lži a pomluvy, které jsou o nich šířeny! Redakce Aeronetu měla pravdu, když před Robertem Vašíčkem varovala jako kádem George Sorose! Jak zareaguje vedení SPD v této kritické situaci, když jejich „vlastenecký“ kandidát do Evropského parlamentu omlouvá Islámský stát a Taliban?“, Aeronet (<https://aeronet.cz/news/video-skandal-v-sp-d-pouhe-2-dny-pred-volbami-kandidat-do-eu-robert-vasicek-se-na-uniklem-video-modli-v-mesite-na-gibraltaru-predcita-z-koranu-a-omlouvava-islamsky-stat-a-taliban/>)

30 Ivan David, „Ivan David se ptá a Jan Hrnčíř odpovídá: naše hospodářství v rámci Evropské unie. Zdrucující kritika“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/ivan-david-se-pt-a-jan-hrcir-odpovida.html>)

31 Ivan David, „Kateřina Konečná (KSČM) lže, když tvrdí, že SPD lže. Prokazatelně hlasovala pro usnesení, které má vést k odstranění překážek pro příchod kokoholi z Afriky do EU.“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/katerina-konecna-kscm-lze-kdyz-tvrdi-ze.html>)

32 Daniela Černá, „Kilo brambor za 99 korun. Ať pan Babiš místo řecky zasadí mrkev. Je to habadůra, nenechte se opít rohlíkem, varuje před volbami Okamura“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Kilo-brambor-za-99-korun-At-pan-Babis-misto-recky-zasadi-mrkev-Je-to-habadura-nenechte-se-opit-rohlikem-varuje-pred-volbami-Okamura-582436>)

33 Viz poznámka č. 24

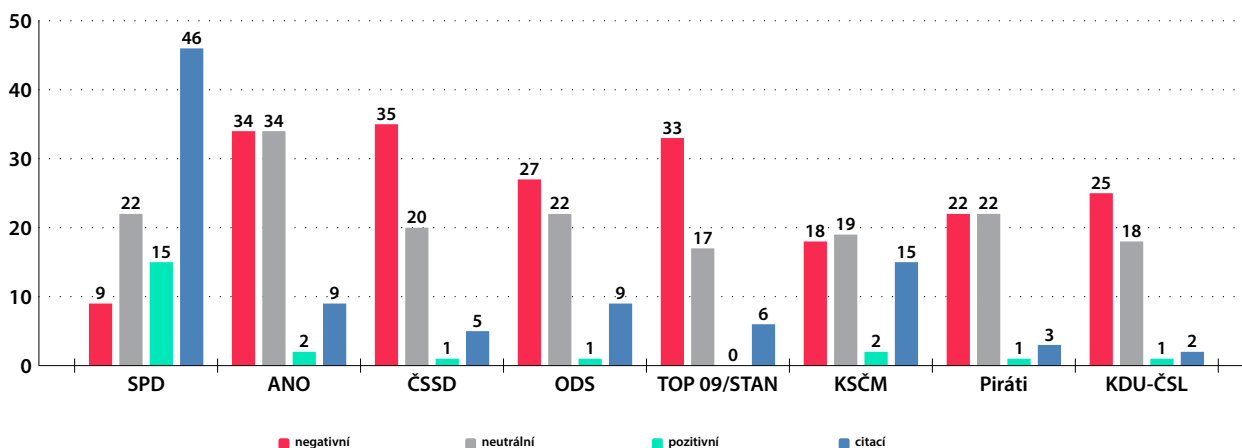
34 „Milouš Jakeš hájí EU. A začalo to padat...“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Milous-Jakes-haji-EU-A-zacalo-to-padat-579940>)

35 Marek Korejs, „Nevhodné srovnání. Kubera a Klaus degradují utrpění lidí, říká Boleslav Buzek“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Nevhodne-srovnani-Kubera-a-Klaus-degraduji-utpeni-lidi-rika-Boleslav-Buzek-582386>)

Piráťů (22 negativních zmínek ze 48 publikovaných textů) a KDU-ČSL (25 negativních zmínek ze 46 publikovaných textů).

Neparlamentní subjekty kandidující ve volbách byly zmiňovány pouze ojediněle, a to většinou v rámci textů, které popisovaly některé předvolební rozhovory v České televizi.

Graf č. 3 – Sentimenty vůči jednotlivým kandidujícím subjektům

Sledované weby

Pro většinu sledovaných webů nebyly volby do Evropského parlamentu příliš zajímavým tématem. Některé z nich publikovaly pouze několik textů věnujících se tomuto tématu. Výjimku představují Parlamentní listy, které se domácí politici věnují relativně zevrubně a proto jejich zájem o předvolební dění není překvapivý.

Web Nová republika se o volby zajímal zejména z toho důvodu, že jeho redaktor Ivan David vedl kandidátku SPD a používal jej jako svou komunikační platformu. Web se však během sledovaného období věnoval celé škále témat. Zájem webu Aeronet o volby se omezil na několik textů kritizujících SPD.

Tabulka č. 1. - Publikační činnost sledovaných webů

Název platformy	Publikováno celkem	Věnující se volbám	Procentuální podíl
AC24	397	2	0,5 %
Aeronet	30	5	16,6 %
Českoaktuálně	342	4	1,1 %
Nová republika	320	19	5,9 %
Parlamentní listy	1559	128	8,2 %
Sputnik CZ	1925	40	2,0 %
Svobodné noviny	193	9	4,6 %
Zvědavce	34	0	0 %

AC24

Jeden z nejpobulárnějších konspiračních webů publikoval za sledované období pouze 2 texty věnující se volbám do Evropského parlamentu. První z nich byl převzatý z webu Sputnik CZ a citoval facebookový

příspěvek politika SPD Radima Fialy kritizující údajně plánované úpravy v hlasovacím systému na Radě EU, kvůli nimž by došlo k rozšíření oblastí, o kterých se hlasuje kvalifikovanou většinou.³⁶ Druhý publikovaný text byl založen na prohlášení koalice Svobodní, Liberland

36 „Bude o všem rozhodovat Brusel? Prý se v EU chystá sílená věc, varuje český poslanec“, AC24 (<https://ac24.cz/-/bude-o-vsem-rozhodovat-brusel-pry-se-v-eu-chysta-silena-vec-varuje-cesky-poslanec>)

a Radostné Česko – Odejeme bez placení, které kritizovalo předvolební video iniciativy Tentokrát budu volit.³⁷

Aeronet

Jeden z neznámějších českých webů šířících dezinformace se začal o volby zajímat až v týdnu, který jim předcházel (kdy publikoval 4 z 5 textů věnovaných tomuto tématu). První článek zmiňující volby publikovaný v dubnu nepřesně popisoval fungování institucí Evropské unie.³⁸ Na rozdíl od většiny ostatních webů se Aeronet stavěl velmi kriticky k SPD a pokračoval v dlouhodobé snaze očernit tuto stranu.³⁹ Před volbami se jí pokusil poškodit zejména kritikou kandidáta Roberta Vašíčka (viz Témata).

Českoaktuálně

Zájem tohoto webu o předvolební dění byl minimální. Ve sledovaném období publikoval pouze 4 texty věnované volbám, které tématicky víceméně kopírovaly debatu probíhající v mainstreamových médiích a věnovaly se dvojí kvalitě potravin⁴⁰ a demonstraci SPD na Václavském náměstí.⁴¹

Nová republika

V porovnání s ostatními sledovanými weby informovala Nová republika o předvolebním vývoji relativně aktivně. Důvodem této aktivity byla skutečnost, že lídr kandidátky SPD Ivan David je dlouhodobým redaktorem tohoto webu. Právě David byl autorem více než poloviny textů věnovaných volbám publikovaných na tomto webu. Ve svých textech se zaměřoval na různá témata – daň na alkohol a tabákové výrobky⁴², vývoji potravinových norem⁴³ nebo možnost reformy EU.⁴⁴ David v některých svých textech používal manipulativní argumenty jako

například tvrzení, že Evropská komise „má určité prsty“ v organizování nelegální migrace do EU.⁴⁵ V tomto ohledu jeho texty odpovídaly názorovému profilu webu, který se k EU staví velmi kriticky.⁴⁶

Parlamentní listy

Nejaktivnějším sledovaným webem byly Parlamentní listy, které publikovaly 128 textů. Většina těchto textů se věnovala událostem souvisejícím s volební kampaní (častým žánrem byla shrnutí předvolebních debat⁴⁷). V rámci publikovaných textů byl prostor poskytován i marginálním hnutím. Z parlamentních subjektů byla do jisté míry zvýhodněna SPD, jejíž kandidáti byli citováni častěji než tomu bylo u jiných stran. Kandidáti SPD byli citováni v 17 textech, kandidáti druhé nejcitovanější strany – ODS – byli citováni v 9 textech. Zatímco ostatní strany byly zmiňovány většinou negativně nebo neutrálně, SPD byla na Parlamentních listech zmiňována i v pozitivních konotacích (celkem v 5 textech). Naopak počet textů, které o této straně psaly kriticky byl nižší než u jiných subjektů (viz graf 4). Texty o EU na tomto webu se vyznačovalo značnou kritičností.⁴⁸

37 „Nejste proEU? Tak nechodte k volbám,“ vzkazuje známý český režisér Hřebejk“, AC24 (<https://ac24.cz/-nejste-proeu-tak-nechodte-k-volbam-vzkazuje-znamy-cesky-reziser-hrebejk>)

38 Vedoucí kolotoče, „Klára Samková: Kandidují do Evropského parlamentu a nevědí, že to není parlament! Zákony navrhuje pouze Evropská komise a EU parlament k nim zaujímá stanoviska, která ale pro EU komisi nejsou závazná! Samková zopakovala, že jediná šance na změnu je zevnitř států za pomoci bojkotu evropských norem podle vzoru Maďarska! Jenže kolik politiků v ČR má koule postavit se Evropské komisi? Europoslanci jsou iluzí a hrou na demokratické zastoupení v naprosto nedemokratickém kolosu Evropské unie!“, Aeronet (<https://aeronet.cz/news/klara-samkova-kandiduji-do-evropskeho-parlamentu-a-nevedi-ze-to-neni-parlament-zakony-navrhuje-pouze-evropska-komise-a-eu-parlament-k-nim-zaujima-stanoviska-ktera-ale-pro-eu-komisi-nejsou-zavazna/>)

39 „Okamura versus Aeronet. Jejich vztah ochladl po vyloučení poslance Volného z SPD“, ČT24 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/media/2774528-okamura-versus-aeronet-jejich-vztah-ochladl-po-vyloucení-poslance-volneho-z-spd>)

40 „Západní potravinářské firmy zakazují obchodům, aby do ČR dovezly kvalitnější verzi výrobku třeba z Německa“, Českoaktuálně (<https://ceskoaktualne.cz/2019/05/blog/zapadni-potravinarske-firmy-zakazuji-obchodum-aby-do-cr-dovezly-kvalitnejsi-verzi-vyrobu-treba-z-nemecka/>)

41 Soeren Kern, „Volby do Evropského parlamentu: „Právě začala bitva o Evropu“, Českoaktuálně (<https://ceskoaktualne.cz/2019/05/evropska-unie/volby-do-evropskeho-parlamentu-prave-zacala-bitva-o-evropu/>)

42 Ivan David, „Babišova ministryně financí Alena Schillerová jde ve šlépějích Miroslava Kalouska k další metanolové tragédii“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/04/babisova-ministryne-financi-alena.html>)

43 Ivan David, „Nejen bezmasé salámy – aneb proč Brusel nemá rád normy“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/bezmase-salamy-aneb-proc-nas-brusel.html>)

44 Ivan David, „Ivan David: Reforma EU? Nemožné! - a říká proč“, Nová republika (http://www.novarepublika.cz/2019/05/ivan-david-reforma-eu-nemozne-rika-proc_15.html)

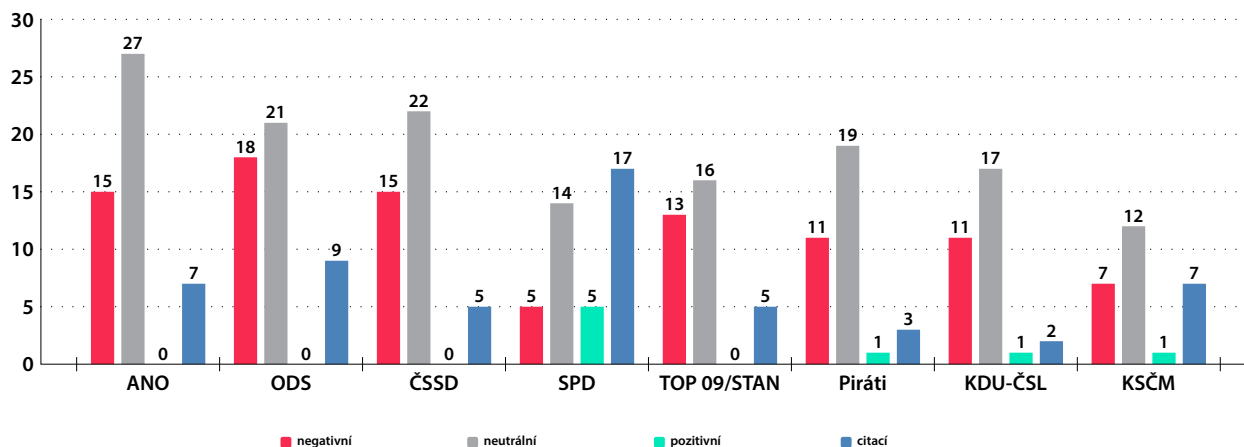
45 Ivan David, „Lídr SPD Ivan David: Islám systematicky vyvražďuje odpůrce, EU možná zahubí Evropu. Feri je arogantní, Pavel Fischer se zachoval jako prase. A Kalousek...“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/lidr-spd-ivan-david-islam-systematicky.html>)

46 Viz například Martin Koller, „Lekce z Geopolitiky II.“, Nová republika (<http://www.novarepublika.cz/2019/05/lecke-z-geopolitiky-ii.html>)

47 „Okamura spustil a Soukup ziral: Já xenofob? Mně se sluníčkáři za šikmé oči smějí dodnes!“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Okamura-spustil-a-Soukup-ziral-Ja-xenofob-Mne-se-slunickari-za-sikme-oci-směji-dodnes-582554>)

48 Oldřich Szaban, „Milion nadřzených migrantů může v Německu sednout na vlak a vyrazit k nám na ženské. Spisovatel a kandidát do EP doporučuje kalašnikov na púde“, Parlamentní listy (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Milion-nadrzenych-migrantu-muze-v-Nemecku-sednout-na-vlak-a-vyrazit-k-nam-na-zenske-Spisovatel-a-kandidat-do-EP-doporucuje-kalashnikov-na-pude-578303>)

Graf č. 4 – Sentimenty vůči jednotlivým subjektům na webu Parlamentní listy

Sputnik CZ

Zpravodajský web, který je českou pobočkou ruské agentury Sputnik, se volbám věnoval relativně intenzivně a publikoval 40 textů o tomto tématu. Vzhledem k tomu, že web se snaží fungovat jako standardní médium však tento zájem o významnou vnitropolitickou událost není příliš překvapivý. Většina textů tak byla pouze informativní a věnovala se například představení programu jednotlivých stran nebo popisu předvolebních akcí.⁴⁹ Oproti ostatním stranám byl relativně často dáván prostor pro vyjádření kandidátům KSČM (7 případů) a SPD (6 případů).

Svobodné noviny

Tento internetový deník, který sám sebe popisuje jako protiváhu médiím hlavního proudu, publikoval za sledované období celkem 9 textů věnujících se volbám. Z hlediska témat se Svobodné noviny podobaly ostatním sledovaným webům a věnovaly se tak například demonstraci SPD na Václavském náměstí.⁵⁰

Zvědavce

Tento dlouhodobě fungující a relativně hojně čtený konspirační web o volbách do Evropské parlamentu vůbec neinformoval.

49 „Babiš volá po silném Česku! Jako Trump si nasadil červenou čepici a s Charanzovou připravuje kampaň (VIDEO)“, Sputnik CZ (<https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201905029785516-babis-vola-po-silnem-cesku-jako-trump-si-nasadil-cervenou-cepici-a-s-charanzovou-pripravuje-kampan/>)

50 Tomáš Vyoral, „Wilders, Le Pen nebo Salvini mají ve čtvrtek promluvit v Praze. Zahraje Ortel. Média „mlčí“. Bude na Václaváku veselo?“, Svobodné noviny (<http://svobodnenoviny.eu/wilders-le-pen-nebo-salvini-maji-ve-ctvrtek-promluvit-v-praze-zahraje-ortel-media-mlci-bude-na-vaclavaku-veselo/>)

Závěr

I přes původní obavy se volby do Evropského parlamentu nestaly v České republice cílem dezinformačních kampaní. Weby, které jsou známé šířením manipulativního obsahu a dezinformací, nejen této události ale i EU samotné věnovaly relativně nízkou pozornost. Tuto skutečnost lze doložit nejen nízkým počtem textů věnovaných těmto tématům, ale též tím, že sledované weby neměly ambici přinášet do společenské debaty vlastní témata. Jejich pozornost se tak soustředila na témata, která již byla přítomná v mediálním prostoru (například odlišná kvalita potravin v různých zemích EU). Reflexe popisovaných událostí však byla silně ovlivněna ideovou profilací jednotlivých webů. Tyto weby tedy nelze vnímat jako samostatnou kategorii, ale naopak jako součást české mediální scény, která reaguje na stejné podněty jako mainstreamová média (v tomto případě třeba obecně nízký zájem o evropské volby). Tento zdánlivě triviální postřeh má dalekosáhlé dopady na to, jaké reakce od těchto webů lze čekat a v jakých kontextech je třeba je zkoumat.

Skutečnost, že sledované weby neinformovaly o předvolebních událostech nestranně, potvrzuje jejich náklonnost k extremistickým silám na obou stranách politického spektra. Jejich podpora se spíše než pozitivními komentáři a předvolebními doporučeními projevovала absencí kritiky a poskytováním prostoru pro vyjádření kandidátů těchto stran. V případě evropských voleb byla zvláště viditelná podpora SPD na webu Nová republika. Nejedná se však vždy o takto jednoduchý

vztah, jak ukazuje například kampaň webu Aeronet proti SPD nebo ambivalentní informování o sporu mezi touto stranou a KSČM. Právě téma dynamických vztahů mezi extremistickými stranami a platformami šířícími manipulativní obsah je třeba zkoumat blíže.

Dezinformace jako takové se před volbami víceméně neobjevovaly a spíše než sledované weby se jejich šířením vyznačovaly některé politické strany. Je tedy na místě neomezovat výzkumy pouze na tento fenomén, ale nahlížet na zpravodajství těchto webů komplexněji a hledat méně znatelné manipulativní techniky jako je například nevyvážené poskytování prostoru pro jednotlivé strany různých sporů nebo potlačování či naopak vyzdvihování jednotlivých témat. Proto by na tyto weby mělo být nahlíženo nejen z hlediska jejich ideové profilace nebo pouze prizmatem dezinformací, ale i z hlediska obecnějších žurnalistických standardů.

I přestože volby do Evropského parlamentu proběhly bez větších problémů, je třeba se nadále možnému vlivu dezinformací na průběh volebních kampaní věnovat. Právě volby totiž představují klíčovou a zároveň velmi zranitelnou část demokratických procesů. Zároveň by pozornost neměla být omezena pouze na informační prostor, ale je nutné nezapomínat i na fyzické nebo kybernetické zabezpečení voleb. Pouze takto komplexní přístup totiž bude schopen zajistit ochranu integrity volebních procesů, který představují základ západních demokratických systémů.

Příloha

Seznam webů se sporným obsahem zkoumaných v kapitole věnované zpravodajství o EU

Název webu	Hodnocení dle Konspiratori.sk (10 = nejvíce sporného obsahu)	Počet sledujících na Facebooku	Čtenost stránky za leden 2019 (dle Mapa médií)
AC24	9,1	85 422	1 340 000
Aeronet	9,7	929	1 030 000
Bez politické korektnosti	9,4	—	50 110
Časopis šifra	8,8	11 618	165 170
Česko aktuálně	8,9	27 197	259 850
Czech Free Press	9,6	11 201	231 420
E-republika	8,4	407	—
Eu portal	8,9	—	181 160
Eurabia	8,9	—	—
Eurasia24.cz	9,2	—	—
Eu Server	8,9	—	—
Free Globe	9,4	—	60 970
Haló noviny	6,3	837	67 380
Isstras.eu	9,1	—	—
Lajkit.cz	8,3	4 556	—
Megazine.cz	9,0	12 219	—
Nová republika	9,3	—	692 650
Nwoo.org	9,7	—	291 940
OrgoNet	9,7	—	—
Outsidermedia.cz	7,8	77	59 000
Proč proto	8,8	9 081	—
Protiproud	9,5	19 988	587 920
První zprávy	7,1	3 191	594 820
Rukojmí.cz	9,3	1 560	240 410
Skrytá pravda	8,6	1 026	154 700
Stalo se	9,5	—	—
Sputnik CZ	8,4	37 242	—
Svět kolem nás	8,8	17 927	—
Svobodné noviny	9,3	17 777	186 700
Vlastenecké noviny	9,3	—	103 100
Zvědavce	9,8	—	464 020

